Ministerie van Justitie en Veiligheid

Aan de Minister voor Rechtsbescherming

Directie Wetgeving en Juridische Zaken
Sector Privaatrecht

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

Datum
21 november 2022

Ons kenmerk
4326623

nota

Verzending nota n.a.v. verslag wetsvoorstel opheffing verpandingsverboden naar TK

1 Aanleiding

- In sommige (standaard)contracten komen afspraken voor die het verbieden dat de ene partij een vordering op de andere partij overdraagt aan een derde, of die het verbieden dat de ene partij een pandrecht vestigt op de vordering op de andere partij. Zulke afspraken werpen belemmeringen op voor ondernemers:
  - vorderingen kunnen niet worden ingezet als onderpand, waardoor het verkrijgen van krediet van een bank duurder of moelijker wordt, en
  - vorderingen kunnen niet worden overgedragen aan een factoringmaatschappij, terwijl zo'n overdracht er juist voor zorgt dat een leverancier meteen betaald wordt en dus geen incassorisico loopt.
- Vooral MKB-bedrijven worden met zulke afspraken geconfronteerd als zij zaken doen met grote bedrijven.
- Dit wetsvoorstel zorgt ervoor dat dergelijke bedingen en verboden geen effect meer hebben waar het zakelijke geldvorderingen betreft en neemt daarmee voornoemde belemmeringen weg. Daardoor zal naar verwachting extra kredietruimte voor het MKB ontstaan.
- Het wetsvoorstel is 29 mei 2020 ingediend bij de TK en de vaste commissie voor JenV heeft op 22 september 2020 verslag uitgebracht. Vanwege capaciteitsproblemen heeft dit dossier stilgelegen. Nu is het weer opgepakt en zijn de nota n.a.v. het verslag en een nota van wijziging opgesteld.

2 Geadviseerd besluit

Instemmen met verzending naar de TK van de nota n.a.v. het verslag en de nota van wijziging bij het wetsvoorstel opheffing verpandingsverboden.

3 Kernpunten

- Als een MKB-ondernemer, bijv. een leverancier, krediet wil aantrekken bij een bank, stelt de bank doorgaans als voorwaarde dat er voldoende zekerheid wordt gesteld voor de nakoming van de lening. De leverancier kan daartoe bijvoorbeeld een pandrecht afgeven op zijn debiteurenportefeuille (d.w.z. op zijn recht op betaling door zijn klanten). Als de bank dit pandrecht inroept omdat de ondernemer zijn lening aan de bank niet afbetaalt, betekent dit dat de klanten niet langer aan de leverancier moeten betalen, maar aan de bank. In de praktijk komt het echter regelmatig voor dat vooral grote ondernemingen in contracten of algemene voorwaarden hun leveranciers verbieden om vorderingen op hen te verpanden.

De grote onderneming doet dat om ervoor te zorgen dat hij kan blijven betalen aan de leverancier. Het opleggen van zo'n verpandingsverbod, opgelegd door de grote onderneming, is onwenselijk omdat de leverancier zijn debiteurenportefeuille dan niet (volledig) kan gebruiken als onderpand en hij daardoor de lening van de bank niet krijgt, of meer rente moet betalen.

> *Voorbeeld: bedrijf A vraagt een lening aan de bank om te kunnen investeren in uitbreiding van zijn activiteiten. De bank wil die lening wel verstrekken, maar eist onderpand als zekerheid dat de lening wordt terugbetaald. Bedrijf A wil als onderpand aanbieden de vorderingen die hij heeft op bedrijf B. Deze vorderingen vertegenwoordigen immers een geldwaarde. Maar bedrijf A kan die vorderingen niet verpanden, omdat bedrijf B in het contract met bedrijf A heeft laten vastleggen dat verpanding van deze vorderingen verboden is. Omdat de bank daardoor geen pandrecht kan krijgen, weigert de bank de lening. Bedrijf A kan door gebrek aan geld niet investeren in nieuwe activiteiten.*

- Het wetsvoorstel zorgt ervoor dat de overdraagbaarheid of verpandbaarheid van bepaalde zakelijke geldvorderingen niet meer kan worden uitgesloten (kort gezegd: een verpandingsverbod). De grote onderneming kan er in de toekomst dus mee geconfronteerd worden dat hij moet gaan betalen aan iemand anders (in het voorbeeld: de bank). Om te voorkomen dat dit mis gaat – en hij per ongeluk aan de verkeerde betaalt – voorziet het wetsvoorstel in de eis dat als een onderneming voortaan aan iemand anders moet betalen (in het voorbeeld: aan de bank), dit altijd eerst schriftelijk moet worden meegedeeld aan die onderneming (schriftelijkheidseis).
- VVD, CDA, D66, SP en ChristenUnie hebben inbreng geleverd voor het verslag. SP staat kritisch tegenover het voorstel, de overige fracties staan neutraal tot positief tegenover het wetsvoorstel. De belangrijkste vraagpunten zijn:
  i. hoeveel meer financieringsruimte de voorgestelde regeling zal opleveren voor het MKB (D66, SP en CU), of dit gaat leiden tot meer schulden en, zo ja, of dat wenselijk is (SP).
  ii. wat het effect is van de voorgestelde regeling op faillissementssituaties (SP en CU) en of de positie van banken bij faillissementen hiermee sterker wordt (CDA, D66 en SP).
- Op deze punten is als volgt geantwoord:
  i. In 2016 heeft de Nederlandse Vereniging van Banken geschat dat de financieringsruimte voor het MKB mogelijk zou kunnen worden vergroot met 1 miljard euro. Dit wil niet zeggen dat er ook daadwerkelijk zoveel extra krediet verschaft gaat worden. Dit is uiteindelijk onder meer afhankelijk van de behoefte daaraan bij het MKB. Het aangaan van krediet is niet per se onwenselijk. Verantwoorde kredietverlening hoort bij het drijven van een onderneming, want zorgt ook voor investeringsruimte.
  ii. De voorgestelde regeling kan leiden tot meer verpanding. Als een onderneming failliet gaat en er voor die tijd veel pandrechten afgegeven zijn, leidt dit er – kort gezegd – toe dat de faillissementsopbrengst (de boedel) lager uitvalt. Daardoor wordt de kans dat de concurrente schuldeisers (zonder pand- of hypotheekrechten) nog enige betaling krijgen kleiner en kan het kan zelfs zo zijn dat er te weinig geld is om de curator te betalen voor al zijn werkzaamheden. Dit betreft in de kern

vraagstukken die al langer spelen op het terrein van het faillissementsrecht; de zogenoemde lege-boedelproblematiek en het verdelingsvraagstuk. Hier wordt in een afzonderlijk traject naar gekeken, naar aanleiding van een WODC-rapport over de positie van de concurrente schuldeiser in faillissementen. Daarover wordt in februari 2023 een brief aan de TK gestuurd. Dit wetsvoorstel staat hier in feite los van en is er juist mede op gericht faillissementen te voorkomen. Ondernemers worden geholpen om financiële problemen te voorkomen door de eerdergenoemde belemmeringen – die in de weg staan aan factoring en het verkrijgen van benodigd krediet – weg te nemen.

- In de nota van wijziging is het toepassingsbereik van de schriftelijkheidseis nog iets verduidelijkt; deze eis is alleen van toepassing op zakelijke geldvorderingen waarvan dit wetsvoorstel regelt dat de overdraagbaarheid of verpandbaarheid niet meer kan worden uitgesloten. Bij andere geldvorderingen, waarvan de overdraagbaarheid of verpandbaarheid nog wèl kan worden uitgesloten, kan de schuldenaar er zelf voor blijven zorgen dat hij aan de leverancier kan blijven betalen en is er dus geen belang om deze eis te stellen.

4 Toelichting

4.1 Politieke en bestuurlijke context

- Het wetsvoorstel is het resultaat van jarenlang overleg met en tussen de verschillende geledingen van het bedrijfsleven, w.o. de Vereniging van Banken, VNO-NCW/MKB, Ondernemend Nederland, de Nederlandsche Bank en de koepel van factoringmaatschappijen FAAN, met als doel verruiming van de kredietmogelijkheden voor het MKB en vergroting van hun liquiditeitspositie.
- Vanuit de TK is verschillende malen naar de stand van zaken gevraagd.
- Het huidige zeer onzekere economische klimaat – juist voor het MKB – geeft het wetsvoorstel een nieuwe actualiteit. De inschatting is dan ook dat op politieke steun kan worden gerekend.

4.2 Communicatie

N.v.t.

4.3. Afstemming

E.e.a. is ambtelijk met EZK en Fin afgestemd.

5 Informatie die zich niet leent voor openbaarmaking

Niet van toepassing. Alles in deze nota wordt openbaar met verzending van de nota n.a.v. het verslag en de nota van wijziging naar de Tweede Kamer.

6 Bijlagen

- Verslag
- Nota n.a.v. het verslag
- Nota van wijziging
- Aanbiedingsbrief TK